

Steffen Heiberg- Christian 4. en europæisk statsmand. (2017)

Den 1. juli klokken fem om morgenen passeredes Gedser, og kort efter morgenandagten var den svenske flåde i sigte. Ved middagstid optog de to flåder kampen på Kolberger Heide, farvandet mellem Kielerfjord og Femern. Den danske flåde var delt op i fire eskadrer på hver ti skibe, hvoraf avantgarden kommanderedes af rigsadmiral Jørgen Vind, den anden af Køn Jochum Grabov, den tredje af kongen selv, og den sidste af Pros Mund. Kampene varede, indtil mørkets frembrud gjorde det umuligt at skelne ven fra fjende. Selv om den danske flåde var større end den svenske, endte kampen nærmest uafgjort. Ingen af parterne mistede nogen af deres orlogsskibe. På dansk side faldt 37, mens omkring 170 blev såret; de svenske tab var lidt mindre. Der var prominente folk mellem de faldne og sårede, bl.a. Jørgen Vind, der blev så hårdt såret, da hans admiralskib "Patentia" på et tidspunkt var alene med flere svenske skibe, at han døde 16 dage senere. Christian 4. kritiserede i et brev til Corfitz Ulfeldt skarpt flere af skibscheferne, der, som han udtrykte det, "gjorde sig stor fortjeneste på hjul og stejle", hvis de ikke kæmpede bedre næste gang...

At kongen mente det alvorligt, fremgår af, at der 4. juli udgik et åbent brev til kaptajnerne i flåden om at fægte "som ærlige karle". De, der var feje og ikke overholdt deres ed, ville blive straffet uden nåde, dvs. henrettet...

Christian omtaler slaget i en lang række breve, men den begivenhed, som har gjort slaget berømt, berører han slet ikke. Ikke med et ord nævner han, at han havde mistet synet på det ene øje. En kanon i nærheden af kongen var blevet splintret af en svensk kugle, så sprængstykkerne regnede ned over kongen og hans omgivelser. Et sprængstykke ramte Eiler Ulfeldt, der var dræbt på stedet, mens hans bror Knud - begge var i øvrigt brødre til Corfitz - fik revet armen af. Eiler Ulfeldt rev Christian med sig i faldet, og en tid troede man, at den gamle konge havde lidt helledøden. Men han rejste sig igen og bad ifølge en beretning, som Gunde Rosenkrantz, en søn af den lærde Holger, udsendte i september 1644, alle om at kæmpe videre, selv om der skulle tilstøde ham noget...

Kongen blev ramt af metal- og træsplinter og fik en læsion ved øret og over højre øje, som han mistede synet på. Selve øjeæblet var dog, som han skrev til Corfitz Ulfeldt juleaften 1644, intakt....

Derimod beskæftiger de samtidige beretninger sig mærkeligt lidt med kongen. Gunde Rosenkrantz beskriver indgående de to Ulfeldters skæbne og nævner, hvordan kongen selv var tilsølet af blod, men kommer ikke nærmere ind på kongens sår. I 1646 beskrev Lunds biskop, Peder Winstrup, hvis far af samme navn i 1596 havde kronet Christian 4., hvordan kongen stod i begivenhedernes centrum overstænket af blod fra de store helte, der havde udgydt det for fædrelandets skyld. I den ligprædiken over Eiler Ulfeldt, som hofprædikanten Jacob Mathiesen holdt i Skt. Nicolaj Kirke i København den 23. juli, omtales kongens skade ikke. Derimod nævnes kongens sår i en fransk avis i august 1644 og i flere gesandtindberetninger, men de skildres hverken som farlige eller dramatiske.

Kongen blev på 'Trefoldigheden' i en hel måned efter slaget. I denne periode skrev han mange breve, der alle vidner om et højt aktivitetsniveau, at han var blevet såret, nævnes ikke. Da han endelig kom til København i august 1644, skrev Ditlev Reventlow, at kongen var kommet 'frisk og sund' i land. Noget kunne tyde på, at hverken kongen eller hans omgivelser har opfattet situationen så dramatisk og farlig som eftertiden. Selvfølgelig er det en alvorlig sag at miste synet på det ene øje, men kongen kan godt have troet, at der var tale om en forbigående tilstand. Vi kan i dag næppe forestille os, hvilket helvede det var at opholde sig på et skibsdæk under en batalje i

1600-tallet. Larmen og glimtene fra en bredside har meget vel kunnet lamme både høre og syn i dagevis. At Christian 4. dagen efter overhovedet var i stand til at skrive, var imponerende.

På Rosenborg opbevares kongens klæder fra slaget stadig. Som bekendt er de oversmurt med blod. Spørgsmålet er: hvis blod? Sandsynligheden for, at en del stammer fra Eiler Ulfeldt, er stor. Det var ham, som blev ramt af et sprængstykke og trak kongen med i faldet. Kongen er blevet godt oversprøjtet af Ulfeldtblodet. Hermed er selvfølgelig ikke sagt, at kongens eget blod ikke er på tøjet. Tid til selvmedlidenhed havde kongen ikke.